

د عامې روغتيا په لابراتوارونو کې د ژوند
خونديتوب يا بيو سيفتي

IAPH
International Academy
of Public Health

د بیوسفتی پیژندنه په لابراتوارونو کې :

پرمختګ په بایو ټیکنالوژۍ او بایومیدیکل څیړنو یا ریسرچونو کې په ډیری برخو لکه مایکروبیولوژۍ، ایمونولوژۍ، جنیټیک او نانو ټیکنالوژۍ کې د ډیرو پیچلیو لابراتوارونو د بیوروسک د مختلفو کچو سره د رامینځته کېدو لامل شوی ځینې څیړنیز لابراتوارونه، لکه هغه چې د ډیرو پټوجنو موادو سره معامله کوي، په جنیټیک ډول تعدیل شوي ژوندی موجودات، او انتانی ناروغي په انسانانو او چاپیریال کې د دوی د لوړ احتمالي بیولوژیکي خطر له امله د روغتیا ډیرې اندېښنې رامینځته کوي. دا بیولوژیکي خطرونه په نړیواله کچه پیژندل شوي چې د پروسیجرونو د سم پلي کېدو لکه د لابراتوار د تجهیزاتو سم اداره کول، کافي اسانتیاوې د لابراتوار د عاجل حالت پیژندل او کنټرول، او د لابراتوارونو د پرسونل مناسبه روزنه او تعلیم سره کنټرول او چک کېدای شي.

د روغتیا نړیوال سازمان (WHO) له اوردې مودې راهیسې پیژني چې سفتي او په ځانګړي توګه بیولوژیکي سفتي مهمې نړیوالې مسئلې او د عامې روغتیا لپاره لویه اندېښنه ده. د روغتیا نړیوال سازمان په 1983 کې د لابراتوار بیوسفتي لارښود لومړۍ نسخه خپره کړې او په ټولو وروستیو نسخو کې د بایورسک مدیریت اصلي ستونونه بیوسفتي او بیوسیکورټي روښانه شوي. سفتي اساساً د مختلفو لابراتوارونو سره د تړلي احتمالي خطرونو چې د دوی د بیورسک طبقې پورې اړه لري په پیژندلو کې مرسته کوي. د خطرونو درک کول د اړین مخنیوي اقداماتو په پلي کولو کې مرسته کوي کوم چې په طبي لابراتوارونو کې د بایورسک مدیریت کې لومړنی او اصلي ګام دی. له بلې خوا بیوسیکورټي په لابراتوارونو کې د قیمتې بیولوژیکي توکو محافظت، کنټرول او حساب وړکونه تضمینوي ترڅو د دوی غیر مجاز لاسرسی، ضایع کېدو، ناوړه ګټه اخیستنې یا قصدي خوشي کېدو مخه ونیسي. په بیوسفتي او بیوسیکورټي کې د کنټرول ډیرې اقدامات شامل دي چې ممکن سره یو ځای شي. د مناسب خونديتوب پروسیجرونه او خوندي اقداماتو پلي کول به د لابراتوار د کارمندانو محافظت، او د دوی له لارې به د چاپیریال او عامه روغتیا تضمین وکړي.

د عامې روغتیا لابراتوارونو پروګرام کې بیوسفتي

د عامې روغتیا لابراتوارونو کې د بیوسفتي ترینګ درې پروګرامه لري، د هر پروګرام درې میاشتي وخت لري:

پروګرام 1: د عامې روغتیا لابراتوارونو کې بیوسفتي او بیوسیکورټي

پروګرام 2: د عامې روغتیا لابراتوارونو کې د خطر مدیریت

پروګرام 3: د عامې روغتیا لابراتوارونو مدیریت

هغه ګډونوال چې د نهه میاشتني پروګرام اړتیاوې پوره کوي دوی ته به مسلکي ډیپلوم ورکړل شي

د وړتیا معیارونه

- د روغتیا، طب، سلوک، یا ټولنیزو علومو، یا د ساینس کوم بل اړوند ساحه کې له یوه پیژندل شوي پوهنتون څخه د لیسانس سند ولري.
- په روغتیا پورې اړوند ساحه کې د غوره کاري تجربې سره.
- په انګلیسي ژبه کې د زده کړې وړتیا ولري.

د ترینګ د ورکولو میتود:

په صنف کې میتود

د زده کړې مخلوط میتود

د ترینګ ژبه:

عربي

انګلیسي

په ټولو پروګرامونو کې:

څوک باید درخواست وکړي

پروګرام د عامې روغتیا هغو متخصصینو لپاره ګټورې دي چې د روغتیا وزارتونو، غیر دولتي سازمانونو، او ساینس پوهانو/پرسونل لپاره چې د طبي څیړنې لابراتوارونو کې کار کوي. په دې کې دا پروګرام د مدیریت کورسونو باندې تمرکز کوي، نو دا پروګرام کولی شي د مسلکيانو سره مرسته وکړي چې په بایومیدیکل صنعتونو کې د مشرتابه پوستونو په لټه کې وي.

د پروگرام عمومي کتنه:

د دې پروگرام اصلي هدف د بیوسفتي لومړني او لوی مفاهیمو ته بیاکتنه ده. دا پروگرام به برخه اخستونکي د عامې روغتیا د اساساتو سره د لویو ننگونو او مسئلو چې اړیني دي او ممکن د عامې روغتیا عمومي خوندیتوب له خطر سره مخامخ کوي آشنا کړي. پروگرام به د بیوسفتي او بیوسیکورتي مختلف اړخونو باندې هم بحث وکړي چې پکې د خطر له کچې سره توپیر لرونکي لابراتوارونه شامل دي لکه څنګه چې د WHO لخوا پیژندل شوي، د طبي لابراتوارونو سره تړلي د بایورسکونو پیژندل، چې د مخنیوي د اقداماتو سره راځي، او په مختلفو محافظتي اقداماتو پوهیدل چې باید په هر لابراتوار کې پلي شي. پدې اقداماتو کې اداري، انجینري، او شخصي محافظتي پروسیجرونه شامل دي. دا پروگرام به برخه اخستونکي بیلابیلو لابراتواري پېښو او بیرنيو حالتونو او مناسب پروسیجرونو ته هم آشنا کړي چې باید د ورته پېښو کنټرول، کمولو او درملني لپاره ونیول شي.

د زده کړې پایلې:

د پروگرام په پای کې به برخه اخستونکي وکولی شي چې:

- په عمده ننگونو چې عامه روغتیا ورسره مخ ده پوه شي.
- د مختلف بایورسک کچو سره د لابراتوارونو ترمینځ توپیر وکړي.
- مختلف د روغتیا خطرونه چې د هر لابراتوار سره تړلي وپیژني.
- د خطرونو د پیژندلو وروسته مختلف د مخنیوي اقدامات پلي کړي.
- د پېښو او بیرنيو حالتونو کې اړین محافظتي پروسیجرونه پلي کړي

د تړینګ کورسونه:

- د عامې روغتیا پیژندنه
- د بایورسک طبقه بندي
- د عامې روغتیا لابراتوارونو کې سیفتي یا خوندیتوب
- د بایورسک ارزونه او مدیریت

ساحوي کار:

برخه اخستونکي به اته اونۍ په ساحوي کار کې تیروي ترڅو د ژوند د عیني شرایطو سره مخ شي او هغه مهارتونه تمرین کړي چې دوی یې د خانګړي روزونکي لارښود سره ترلاسه کوي. تمه کېږي لاندې ساحوي پروژې د ساحي کاري دورې په جریان کې ترسره شي:

- په طبي لابراتوارونو کې احتمالي خطرونه وپیژني او پوه شي چې بیرني حالتونو ته څنګه ځواب ووايي
- په لابراتوارونو کې د بایومیډیکل بیوسفتي ته د پوهاوي د لورولو لپاره د څیړنې پایلې یا موندنې پلي کړي.

د پروگرام عمومي کتنه:

د دې پروگرام اصلي هدف د عامې روغتیا په لابراتوارونو کې د خونديتوب شرایط رامینځته کول دي. اصلي تمرکز به د کارکوونکو د خونديتوب او مهار کول په عمده توګه هغه چې د لوړ خطر ډلې لابراتوارونو سره چې د خطرناکه (هزره) بیولوژیکي موادو (پتوجنونه) سره په معامله کې وي دي. پتوجنونه د انتاني عامل په توګه تعریف کېدای شي چې د ویروس، باکتریا، فنگس، پرازیتونو او پریونز (prions) پورې اړه لري. پروگرام د دې لپاره ډیزاین شوي چې برخه اخستونکي د مایکروبیولوژۍ او انفیکشن د سرایت اساساتو ته په ژوره کتلو سره د لابراتوار د کسبي انتاناتو بیولوژي او همدا رنگه د لابراتوارونو ډیزاین چې دا مختلفي ډوله نمونې لري وپېژني او پوه شي. دا پروگرام به د برخه اخستونکو سره مرسته وکړي چې قواعد، مقررات، او کرنې رامینځته کړي چې د کنټرول ساتنه وکړي کوم چې د احتمالي خطرناک بیولوژیکي موادو څخه د وتلو او چاپیریال ته د خپریدو مخنیوي لپاره اړین دي. پروگرام به د بیولوژیکي موادو خوندي لیرد او اداره کولو باندې هم تمرکز وکړي.

د زده کړې پایلې:

- د پروگرام په پای کې به برخه اخستونکي وکولی شي چې:
- د لابراتوار د کسبي انتاناتو پورې اړوند ننگونې وپېژني.
- د کنټرول او مهار مفکورې تشریح کړي او د ساتنې لپاره میتودونه رامینځته کړي
- اړونده لابراتوارونو ته د ورته مشخصاتو سره مناسب د خونديتوب کابینونه غوره کړي
- د WHO سره په موافقه کې د خونديتوب د معیارونو بشپړونکي ودانې ډیزاین جوړ کړي.
- خوندي پرکټس او پروتوکولونه رامینځته کړئ لکه SOPs او MSDS چې په پلي کولو کې به مرسته وکړي.
- د بیولوژیکي نمونو د لیرد سره اړوند ننگونې او د حل لپاره یې میتودونه وپېژني.

د ټرینګ کورسونه:

- لابراتوار کسبي انتانات
- د خطر کمول یا مټیګیشن: د انجینرۍ کنټرولونه
- د خطر کمول یا مټیګیشن: خوندي پرکټسونه
- د تنظیم شویو بیولوژیکي توکو بارول
- تطبیقي څیړنې په لابراتوار او بیوسیفټي کې

ساحوي کار:

- برخه اخستونکي به اوه اونۍ په ساحوي کار کې تیروي ترڅو د ژوند د عیني شرایطو سره مخ شي او هغه مهارتونه تمرین کړي چې دوی یې د ځانګړي روزونکي لارښود سره ترلاسه کوي. تمه کېږي لاندې ساحوي پروژې د ساحې کاري دورې په جریان کې ترسره شي:
- په طبي لابراتوارونو کې د بیولوژیکي نمونو لکه باکتریا او ویروسونو اداره کولو سره تړلي احتمالي خطرونه او د مخنیوي مناسب عملونه وپېژني.
- د خونديتوب اسناد او پروسیجرونه جوړ او پلي کړي چې د سمبالولو نمونې، تجهیزات او لابراتوار ځای پکې شامل وي
- هغه مقررات پلي کړي چې د بیولوژیکي نمونو لیرد پکې شامل وي.

د پروگرام عمومي کتنه:

د دې پروگرام اصلي هدف د پرمختلليو برخه اخستونکو پوهول د لابراتوار او د خونديتوب د مدیریت د لازمي مهارتونو لپاره دي. د دې پروگرام اصلي تمرکز به د لابراتوار بيوسيکيورتي ساتل، د بېرني حالت اداره کول او د کثافاتو تصفيه کول وي، دا ټول د پام وړ فکتورونه دي چې د خوندي کاري چاپېريال لپاره مؤثر مدیریت ته اړتيا لري. د لابراتوار مدیریت مختلف اړخونه لکه د ځای او پرسونل مدیریت، د لابراتوار پالیسي او د فورمونو پراختيا، او ساينسي ليکنه به بحث شي. دا پروگرام به برخه اخستونکي د بيوسيکيورتي د لویو مفاهيمو لکه د ودانې امنیت، د پرسونل امنیت، ترانسپورت او د معلوماتو امنیت ته هم آشنا کړي. دا ټول فکتورونه د بيولوژيکي او فزيکي ګواښ څخه د امنیت او محافظت ساتلو کې مرسته کوي چې کولی شي د پرسونل روغتيا، شاوخوا چاپېريال او په عمومي ډول عامه روغتيا له خطر سره مخامخ کړي. د بيولوژيکي او کيمياوي کثافاتو ضايع کولو مدیریت هم دوه مهم موضوعات دي چې پدې پروگرام کې به پرې بحث وشي. د بېرني مدیریت سره يوځای دا پروگرام به خورا مهم فکتورونه راټول کړي چې مناسبو مقرراتو او د مدیریت قوي سيستم ته اړتيا لري ترڅو د عامي روغتيا لابراتوارونو کې د خونديتوب ټول اړخونه وساتي.

د زده کړې پایلې:

- د پروگرام په پای کې به برخه اخستونکي وکولی شي چې:
 - د لابراتوار مدیریت اساسات تشریح کړي
 - د بيوسيکيورتي اصلي اړخونه روښانه کړي
 - د مضره کثافاتو (هزره) تصفيه کول
 - بېرني حالتونه اداره کړي
 - په طبي لابراتوارونو کې د بېرنيو حالتونو د مخنيوي او مهار لپاره پالیسي او مقررات رامینځته کړي

د ټريننگ کورسونه:

- د عامي روغتيا لابراتوارونو د مدیریت معرفي کول
- د بيوسيکيورتي مدیریت - په لابراتوار کې عاجل مدیریت
- د کيمياوي کثافاتو مدیریت
- د بيولوژيکي کثافاتو مدیریت

د ساحي کار:

برخه اخستونکي به اوه اونۍ په ساحوي کار کې تېروي ترڅو د ژوند د عيني شرايطو سره مخ شي او هغه مهارتونه تمرین کړي چې دوی يې د ځانگړي روزونکي لارښود سره ترلاسه کوي. تمه کېږي لاندې ساحوي پروژې د ساحي کاري دورې په جريان کې ترسره شي:

- د پرسونل او اداري لخوا اداره شوي بيلابيل رولونه او مسؤليتونه چې د دوی تر مينځ همغږي کوي زده کړي او وپېژني.
- د خونديتوب اسناد او پروسيجرونه رامینځته او پلي کړي چې د سمبالولو نموني، تجهيزات او لابراتوار ځای پکې شامل وي.
- د لابراتوار طبيعت پر اساس د امنیت مقررات رامینځته کړي او پلي کوي.
- بېرني ځوابونه يا ريسپانسس مدیریت کړي او د دوی د کمولو/مخنيوي لپاره ستراتيژيو ته وده ورکړي.

IAPH

International Academy
of Public Health

 www.iaph.org

 info@iaph.org

د غري

لخوا تصديق شوى

لخوا خواكمن شوى

